

Helyzetkép

2013. június - július

Gazdasági növekedés

Hosszú idő után először fordult elő, hogy az Eurostat a várakozásoknál valamivel kedvezőbb adatokat hozott nyilvánosságra a gazdasági növekedésről. A második negyedév előzetes GDP adatai szerint *az Európai Unió kikerült a technikai recesszióból*, amely az előző két negyedévet jellemezte. Az eurózónában ennél lényegesen hosszabb ideje, 2011 negyedik negyedéve óta tartott a zsugorodás. Az Unió egészére 0,4%-os, míg az eurózónára 0,3%-os GDP növekedést mért az Eurostat a második negyedévben. Ugyanakkor csupán mérsékelt optimizmusra ad okot a statisztikai közleményben foglalt másik információ: *a bruttó hazai termék az Európai Unió egészében stagnált, az eurózónában pedig 0,5%-kal elmaradt az egy évvel korábbi szinttől.*

Kedvező a német gazdaság eredménye: az előző két negyedévben tapasztalt megtorpanást követően a GDP az első negyedévhez képest jelentősen, 0,7%-kal bővült, míg az egy évvel korábbihoz viszonyítva 0,5%-kal. Az Európai Unió más meghatározó gazdaságai közül Franciaország túllépett a recesszió: az előző negyedévhez képest 0,5%-kal, a múlt év azonos időszakához viszonyítva 0,3%-kal bővült a gazdaság. Nagy-Britanniában is gyorsult a növekedési ütem: a GDP 0,7%-kal emelkedett az első negyedévhez, és 1,5%-kal az egy évvel korábbihoz képest.

Az eurózóna ötödik legnagyobb gazdasága, Hollandia nem került ki az egy éve tartó recesszióból: a bruttó hazai termék az előző negyedévhez viszonyítva 0,2%-kal, míg az előző év azonos negyedévéhez hasonlítva 1,8%-kal visszaesett. Ausztria, ha szerény ütemben is, de fejlődött: a GDP mindkét összehasonlításban 0,2%-kal bővült. A belga gazdaság stagnált; az előző negyedévhez képest 0,1%-kal nőtt, az egy évvel korábbihoz viszonyítva pedig ugyanennyivel csökkent a bruttó hazai termék. Írország válsága még nem múlt el; az ír statisztikai hivatal még nem közölt második negyedéves adatokat, az előző évben mindvégig

zsugorodott a GDP: az idei első negyedévben 0,6%-kal az előző negyedévhez, és 1%-kal a múlt év első negyedéhez képest.

Az észak-európai országok közül a finn gazdaság a második negyedévben meghatározó dinamikával, 0,7%-kal növelte a teljesítményét az előző trimeszterhez viszonyítva, igaz ezzel éppen elérte a tavalyi ugyanazon negyedévben regisztrált GDP szintjét. A svéd gazdaság stagnált: az első negyedévben 0,1%-kal elmaradt a bruttó hazai termék az egy negyedévvvel korábitól, és 0,6%-kal meghaladta a tavalyi második negyedévben regisztrált szintet. Dániában 0,5%-kal emelkedett a GDP az előző negyedévhez és az egy évvel korábihoz képest egyaránt.

A dél-európai országok – miként várható volt – nem tudtak kilépni a válságból, de Portugália kellemes meglepetést okozott, mivel ott – egyetlenként a térségben – véget ért a technikai recesszió; a GDP 1,1%-kal nőtt negyedéves összehasonlításban, miközben 2%-kal elmaradt az egy évvel korábitól. A spanyol gazdaság az előző negyedévhez képest minimális mértékben, 0,1%-kal, míg a tavalyi azonos negyedévhez viszonyítva 1,6%-kal zsugorodott. Olaszország bruttó hazai terméke az első negyedévben 0,2%-kal szűkült az előző negyedévhez, és 2%-kal a múlt év azonos negyedévéhez viszonyítva. A görög gazdaság van a legrégebben – mély – recesszióban: a második negyedévben a GDP 4,6%-kal elmaradt az egy évvel korábitól /a görög statisztikai hivatal a többi tagországtól eltérően csak éves összehasonlítású adatokat számol/. Cipruson volt a második negyedévben a legmélyebb recesszió: a bruttó hazai termék 1,4%-kal esett vissza az előző negyedévhez, és drasztikusan, 5,2%-kal a tavalyi második negyedévhez képest.

A balti országokban valamelyest csökkent a növekedési ütem, de a térség két országa változatlanul a legdinamikusabb fejlődést mutatja az Európai Unióban. Litvániában a GDP 0,7%-kal bővült az előző negyedévhez, és 4,2%-kal a múlt év azonos időszakához képest. Lettorszáiban a bruttó hazai termék 0,5%-kal emelkedett az előző negyedévhez, és 4,3%-kal az egy évvel korábihoz képest. Észtországban – a korábbi évekhez képest – megtorpant a növekedés: a második negyedévben a GDP negyedéves összehasonlításban 0,1%-kal, míg éves egybevetésben 1,4%-kal emelkedett. A visegrádi országokban – Magyarországot kivéve – gyorsult a növekedési ütem. Lengyelországban 0,4%-kal bővült a gazdaság negyedéves, és 1,1%-kal éves alapon. Szlovákia bruttó hazai terméke 0,3%-kal haladta meg az előző negyedévit, és 0,8%-kal az egy évvel azelőttit. Csehországban megszűnt a recesszió: a GDP – az alacsony bázishoz képest – dinamikusán, 0,6%-kal bővült az előző negyedévhez képest, ugyanakkor 1,3%-kal elmaradt az egy évvel korábi szinttől.

A balkáni országok gazdasága vegyes képet mutat. Romániában 0,5%-kal nőtt a GDP az előző negyedévhez, és 1,4%-kal a tavalyi második negyedévhez képest. A bolgár bruttó hazai termék stagnált: 0,1%-kal csökkent az előző negyedévhez, és 0,2%-kal emelkedett az egy évvel korábihoz képest. Szlovénia még nem lábalt ki a válságból: a GDP 0,3%-kal elmaradt az előző negyedévitől, és 2,2%-kal az egy évvel korábitól. A tárgydőszakban még tagjelölt Horvátország bruttó hazai terméke az eddig nyilvánosságra került adatok szerint 2%-kal elmaradt a múlt év azonos időszakában regisztrálttól.

Az Amerikai Egyesült Államok gazdasági növekedése némileg gyorsult a második negyedévben: 0,6%-kal emelkedett a GDP az előző negyedévhez, és 1,6%-kal a múlt év azonos időszakához képest. Japán gazdasága 0,6%-kal bővült negyedéves, és 0,9%-kal éves alapon. A svájci gazdaság 0,5%-kal bővült az előző negyedévhez, és 2,1%-kal az egy évvel korábbihoz viszonyítva. A norvég bruttó hazai termék 0,8%-kal nőtt negyedéves, és 0,4%-kal éves összehasonlításban. A kanadai gazdaság az előző év azonos időszakához képest 1,4%-kal, az ausztrál 2,6%-kal bővült. A mexikói GDP csupán 0,3%-kal, a dél-afrikai 1,8%-kal, a koreai 2,3%-kal, az indiai 2,7%-kal, a brazil 3,3%-kal, az izraeli 3,7%-kal, a török és a chilei egyaránt 4%-kal, a kínai pedig 7,5%-kal emelkedett. Azaz a jelentősebb Európán kívüli országok gazdasági fejlődése ha nem is volt töretlen, de lényegesen meghaladta az Unió növekedési ütemét. Az OECD országok gazdasága a második negyedévben 0,9%-kal bővült az Európai Unióhoz nem tartozó tagországoknak köszönhetően.

A magyar gazdaság a vártnál gyengébb dinamikát tükrözött a második negyedévben, eltérve az Európai Unió, és különösen a térség többi országától. A konjunktúramutatóként alkalmazott, az előző negyedév értékéhez viszonyított GDP stagnált, a csökkentett bázishoz képest mindössze 0,1%-kal nőtt, ugyanis a viszonyítási alapot képező előző negyedéves GDP adatot a KSH a korábban közölt 0,7%-ról – a módszertani felülvizsgálat keretében – 0,1 százalékponttal lefelé korrigálta. Ha az előző év azonos időszakához viszonyított GDP indexet vizsgáljuk, akkor a nyers mutató szerint a bruttó hazai termék a második negyedévben 0,5%-kal emelkedett. Ugyanezt a számot közölte a KSH a naptárhatás kiszűrését követően is. Az első negyedévre vonatkozó, naptárhatással korrigált első negyedéves mutatót egyidejűleg 0,1 százalékponttal lefelé korrigálta a KSH. A szezonálisan és naptárhatással kiigazított GDP a második negyedévben mindössze 0,2%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. A KSH ezt az adatot is lefelé módosította az előző negyedévre vonatkozóan, ez esetben 0,2 százalékponttal. Meg kell jegyezni, hogy az Eurostat ezt az utóbbi mutatót alkalmazza a tagországok gazdasági növekedésének mérésére. *Az igen szerény, 0,2%-os növekedéssel a tagországok között az alsó harmadban, a térségünkhöz tartozó országok között pedig az utolsók között vagyunk.*

A megismert adatok alapján a magyar gazdaságban nem várható ez évben érdemi növekedés. Ha számolunk azzal, hogy az Európai Unióban érzékelhető növekedés valamelyest javítja az exportkilátásainkat, a *súlyosan elhibázott kormányzati gazdaságpolitika miatt akkor sem várható a belső kereslet élénkülése*, amely nélkül pedig nem remélhető a kilábalás a stagnáló állapotból. *A választás közeledtével a kormány részéről egyre nyilvánvalóbbak az osztogatási törekvések; ezek azonban rengeteg rögtönzés közepette mennek végbe, és ellentmondásos hatást gyakorolnak a gazdaságra, miközben veszélyeztetik az államháztartás, valamint a bankrendszer működését.* Így ezek az intézkedések valójában nem serkentik a növekedést a belső kereslet egyébként szándékolt generálása, vagy az állami költségek növelése által. A mezőgazdaság időjárástól függő teljesítményének és az uniós projektek által bővülő építőipari többlet kibocsátás függvényében lehetséges az idei évben a bruttó hazai termék 0,2-0,3%-os növekedése; ennél magasabb dinamikára a jelen gazdasági helyzetben, a gazdaságpolitika gyökeres fordulata nélkül nincs esély.

Foglalkoztatottság, keresetek

A foglalkoztatásban a kormányzat minden valóságos és látszat intézkedése ellenére nem sikerül érdemben előre lépni. Az adatok csekély mértékű javulást mutatnak ugyan, de az egyes adatforrások elemzése azt tükrözi, hogy nincs valóságos elmozdulás. Ha a munkaügyi statisztika három forrását együtt vizsgáljuk, az intézményi statisztika az alkalmazottak létszámának folyamatos csökkenését mutatja, kizárólag a közmunkások száma emelkedik. A munkaerő-felvétel szerint *a foglalkoztatottak száma némileg nőtt, de ez részben a közmunkások létszámának jelentős bővüléséből adódik, részben pedig abból, hogy gyorsuló ütemben nő a külföldön munkát vállalók száma,* s ennek számottevő része – a felvétel módszertanából adódóan – megjelenik a foglalkoztatottak számában. A munkanélküliek nyilvántartásában szereplő álláskeresők számának csökkenése részben a növekvő külföldi munkavállalásra vezethető vissza, részben pedig arra, hogy az ellátások időtartamának drasztikus csökkentésével a kormány elérte, hogy a munkanélküliek növekvő köre elvesztette érdekeltségét abban, hogy nyilvántartásba vetesse magát /ez az adatbázis a munkát keresőket jelentkezésük alapján rögzíti/.

A KSH mintavételes lakossági adatfelvétele szerint a május és július közötti időszakban a *foglalkoztatottak száma* 3 964 ezer fő volt, 56 ezer fővel, 1,4%-kal több, mint egy évvel korábban. A trimeszter középső hónapjában, júniusban a közfoglalkoztatottak száma 44 ezer fővel haladta meg az egy évvel azelőttit. A 15-64 éves népesség *foglalkoztatottsági rátája* 58,7% volt, 1,1 százalékponttal magasabb, mint a múlt év azonos időszakában. Az *aktív munkanélküliek száma* a május és július közötti trimeszterben 446 ezer fő volt, 13 ezer fővel, 4,8%-kal kevesebb az egy évvel korábinál. A *passzív munkanélküliek száma* a második negyedévben 130 ezer fő volt. A *munkanélküliségi ráta* a május és július közötti időszakban 10,1% volt, 0,4 százalékponttal kisebb, mint a bázisidőszakban. A munkanélküliek csaknem egyötöde, 19,5%-a 25 éven aluli volt; a 15-24 éves korosztály ugyan csekély számban van jelen a munkaerőpiacon, de aggasztó, hogy rendkívül magas, 27,8%-os a körükben a munkanélküliségi ráta, noha valamelyest, 0,3 százalékponttal alacsonyabb az egy évvel korábinál. A legjobb munkavállalási korúnak tekintett 25-54 évesek munkanélküliségi rátája is csökkent az egy évvel azelőtt mért 9,6%-ról 9%-ra, de ebben a korcsoportban a nyári hónapokban ez a ráta magasnak minősíthető. Ugyanakkor az 55-64 éves korosztály munkanélküliségi rátája a május és július közötti trimeszterben 7,8% volt, 0,5 százalékponttal emelkedett a múlt év azonos időszakához viszonyítva. Változatlanul nagyon magas a tartós munkanélküliség: az álláskeresők több mint fele, 50,9%-a legalább egy éve reménytelenül keresett munkát; az álláskeresés átlagos időtartama is nőtt, és a megfigyelt trimeszterben elérte a 18 hónapot.

A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat adatai szerint a *regisztrált álláskeresők* száma július végén 497 ezer fő volt, 30 400 fővel, 5,8%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban. Első

ránézésre kedvező változás, hogy július hónapban 48 000 új álláshelyet jelentettek be a foglalkoztatók, ezek között azonban csupán 14 600 volt piaci alapon meghirdetett munkahely, a többi a közmunkások foglalkoztatására irányuló kormányzati szándék alakulásától függ. Nő a pályakezdők száma a munkanélküliek körében: júliusban 66 900 első állását reménytelenül kereső fiatal szerepelt a nyilvántartásban, 4,8%-kal több, mint a múlt év azonos hónapjában. A pályakezdők egyharmadának, 33,1%-ának általános iskolai végzettsége volt; egyötöde, 21%-a szakiskolát, szakmunkásképzőt végzett, egynegyede, 24,4%-a érettségi bizonyítvánnyal, 6,4%-a pedig diplomával próbált elhelyezkedni.

A nyilvántartásban szereplő munkanélküliek csupán egytizede, 10,6%-a kapott júliusban álláskeresési támogatást. A lényegesen kisebb összegű szociális segélyben a regisztrált álláskeresők alig több mint egyharmada, 34,8%-a részesült, míg – az Európai Unióban egyedülállóan – ***a munkanélküliek több mint fele, 54,6%-a teljesen ellátatlanul maradt.***

Komoly területi különbségek terhelik az egyébként is egyre nehezebb helyzetbe kerülő foglalkoztatási rendszert. Két kritikus helyzetű régióban a regisztrált munkanélküliek aránya meghaladta a gazdaságilag aktív népesség 18%-át, azaz az országos átlag másfélszeresét: Észak-Magyarországon 18,4%, Észak-Alföldön 18,1% volt júliusban a ráta. A munkanélküliségi arány 5 megyében meghaladta a 15%-ot, két megyében a 20%-ot. ***A foglalkoztatási helyzet pillanatnyi alakulása a közmunkaprogramoktól függ.*** Azokban a régiókban, amelyekben a közmunka dominál a foglalkoztatásban, ott csökkent, míg a relatíve jobb munkaerőpiaci térségekben nőtt a munkanélküliség az elmúlt hónapokban. A viszonylag kedvező helyzetben lévő Nyugat-Dunántúlon – néhány multinacionális cég kivonulása következtében – jelentősen, 6%-kal emelkedett az álláskeresők száma; ezen belül Vas megyében 12,4%-kal, Zala megyében 10,3%-kal. A térségben ennél több munkahely szűnt meg, de viszonylag sokan dolgoznak Ausztriában, akik így nem regisztráltatják magukat munkanélküliként. Közép-Magyarországon is némileg, 0,9%-kal nőtt a munkanélküliek száma, miután Pest megyében 3,5%-kal többen szerepeltek a munkanélküliek nyilvántartásában, mint egy évvel azelőtt. Közép-Dunántúlon valamelyest, 3%-kal csökkent a munkanélküliek száma, de ezen belül Veszprém megyében kissé, 0,5%-kal nőtt. A magasabb munkanélküliséggel küzdő térségekben a közmunkák jelentős bővülésének hatására csökkent a regisztrált munkanélküliek száma: Dél-Alföldön 6,2%-kal, Észak-Alföldön 7%-kal, Dél-Dunántúlon 10,7%-kal, míg Észak-Magyarországon 11%-kal.

A legmagasabb, az országos átlag csaknem kétszeresét elérő, 21,3%-os munkanélküliségi rátát júliusban is Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében regisztrálták, annak ellenére, hogy a tavalyi év azonos időszakához képest 7,3%-kal csökkent a munkanélküliek még így is rendkívül magas, 51 600 főt kitevő száma. Csaknem ugyanilyen magas, 20,8%-os rátát mértek Nógrád megyében, ahol a regisztrációban 17 300 munkanélküli szerepelt, 6,7%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban. Borsod-Abaúj-Zemplén megyében jelentősen, 14%-kal csökkent a regisztrált munkanélküliek száma; ennek ellenére rendkívül magas, az országos átlagot annak háromnegyedével meghaladó, 19,6%-os volt a munkanélküliségi ráta, és – mint hosszú ideje – az országban a legmagasabb, 55 600 fő a regisztrált álláskeresők száma. Hajdú-Bihar megyében is az országos átlag másfélszeresét meghaladó, 17,7%-os munkanélküliségi rátát mértek, pedig itt is 6,7%-kal csökkent a regisztrációban szereplő álláskeresők száma.

Somogy megyében a 15%-os ráta annak ellenére maradt fenn, hogy jelentősen, 9,6%-kal kevesebb munkanélküli szerepelt a megyei nyilvántartásban, mint tavaly júliusban.

Június hónapban 151 900 főt alkalmaztak **közfoglalkoztatás** keretében, csaknem egynegyedével, 23,2%-kal többet, mint a múlt év ugyanezen hónapjában. Az első félév átlagában 98 900 fő dolgozott közfoglalkoztatás keretében, 10,9%-kal több, mint egy évvel korábban. A közfoglalkoztatottak több mint négyötöde, 82,7%-a teljes munkaidőben dolgozott átlagosan 77 700 forintos bruttó keresettel. Ez a fizetés a jogszabályban előírt minimálbérnek kevesebb mint négyötöde, 79,3%-a volt.

Az intézményi munkaügyi statisztika adatai szerint az első félévben a legalább ötfős vállalkozásoknál, a költségvetési szerveknél és a jelentősebb nonprofit szervezeteknél – a közfoglalkoztatottakat is beleszámítva – 2 653 ezer **fő állt alkalmazásban**, 6 ezer fővel, 0,2%-kal kevesebb, mint a múlt év azonos időszakában, és 25 ezer fővel, 0,9%-kal kevesebb, mint két évvel korábban. A **versenyszférában** egy év alatt 0,3%-kal, két év alatt 2%-kal csökkent a foglalkoztatottak száma. A költségvetési szervek statisztikai létszáma az első félévben megegyezett az egy évvel korábbival, és 2,4%-kal kisebb volt a két évvel korábbinál. A közszféra létszámát több tényező alakítja; **az igazgatási létszám folyamatosan nő, a közoktatásban és az egészségügyben pedig csökken a létszám**, annak ellenére, hogy a kórházak államosításával a közalkalmazottak körébe kerültek a korábban gazdasági társasági formában működő egészségügyi szolgáltatók dolgozói. Az igazgatásban és a védelemben az első félévben 1,9%-kal dolgoztak többen, mint egy évvel, és 2,5%-kal többen, mint két évvel azelőtt. Az oktatásban ugyanakkor egy év alatt jelentősen, 5,8%-kal, két év alatt igen nagymértékben, 9,4%-kal csökkent a létszám. Az egészségügyben és a szociális ellátásban az első félévben – az államosítások következtében – 6,7%-kal több közalkalmazott dolgozott, mint egy évvel, és 4,4%-kal több, mint két évvel korábban.

A nemzetgazdaságban a teljes munkaidőben foglalkoztatottak **bruttó átlagkeresete** az első félévben 228 200 forint volt, 3,4%-kal több, mint az előző év azonos időszakában. A versenyszférában 239 400 forint volt az átlagkereset, 3,3%-kal több, mint egy évvel korábban. A költségvetési intézményeknél – a közfoglalkoztatottak bérét figyelmen kívül hagyva – 219 100 forint volt az átlagos kereset, 4,6%-kal több az egy évvel azelőttinél. A közszférában a teljes munkaidőben dolgozók bizonyos hányada a nettó keresetének csökkenése miatt átlagosan 10 500 forint – a keresetbe nem tartozó – kompenzációt kapott a kedvezőtlen adó- és járulékváltozások részbeni ellentételezésére.

A nemzetgazdaságban a **nettó átlagkereset** az első félévben 149 400 forint volt, 4,8%-kal több, mint egy évvel korábban. Ebben az időszakban a fogyasztói árak 2,3%-kal emelkedtek, így **a reálkereset 2,4%-kal nőtt a múlt év azonos időszakához képest, de 1,4%-kal csökkent a két évvel korábbihoz viszonyítva**. A vállalkozásoknál a fizikai dolgozók nettó átlagkeresete 107 100 forint volt, 3,8%-kal több, mint az előző év azonos időszakában. A versenyszférában a szellemi dolgozók nettó keresete 235 ezer forint volt, 5,7%-kal több, mint a bázisidőszakban. A költségvetési intézményekben foglalkoztatottak nettó átlagkeresete – a közfoglalkoztatottak bérének figyelmen kívül hagyásával – az első félévben 143 500 forint volt, 5,6%-kal több, mint egy évvel korábban. A közigazgatás és a védelem területén 4,3%-

kal, az oktatásban 6,3%-kal, míg az egészségügyben és a szociális ellátásban 8,5%-kal emelkedett a nettó kereset. *A reálkereset a közszférában sehol sem érte el a két évvel korábbi szintet.*

Áralakulás

Az ez évi áralakulás elemzése nem végezhető el a piacgazdaságra jellemző folyamatok szokásos vizsgálata alapján. A magyar gazdaságban tapasztalható, erősen visszafogott kereslet körülményei között nem érvényesül árnyomás, így a termelői árak növekedése csak nagyon korlátozottan érvényesül a fogyasztói árakban. Ehhez társul *a rezsicsökkentés*, amely *átmenetileg jelentősen mérsékli az inflációt, ez azonban a jövő évben ellentétes folyamatot indíthat be.* Az inflációt növelő tényező lehet ugyanakkor az idei év hátralévő részében az augusztustól hatályba lépett adóemelések közvetlen és közvetett hatása. Igaz ez utóbbi intézkedések következménye kevésbé az idei, inkább a jövő évi inflációt befolyásolja.

Az *ipari termelői árak* júniusban 0,3%-kal emelkedtek az előző hónaphoz, és 0,6%-kal az egy évvel korábbihoz képest. Az első félévben az ipari termelői árak mindössze 0,3%-kal haladták meg az egy évvel korábbi szintet. Az év első felében a legnagyobb, az ipari átlag huszonegyszeresét elérő, 6,3% áremelkedés az élelmiszeriparban következett be; 3%-kal nőttek az árak az építőanyag-iparban. Ugyanebben az időszakban a kőolaj-feldolgozás területén 5,4%-kal, az elektronikai iparban 2,7%-kal csökkentek a termelői árak. A feldolgozóipari árak júniusban 1,4%-kal, az első félévben 1,2%-kal haladták meg az egy évvel korábbi szintet.

Az *ipari export* forintban mért *értékesítési árai* júniusban 0,4%-kal emelkedtek az előző hónaphoz, és 1,1%-kal az egy évvel korábbihoz képest. Az első félévben 0,7%-kal nőttek az ipari kivitel értékesítési árai. A gyógyszeriparban nőttek legnagyobb mértékben az export árak: a júniusi árszint 8,5%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. Az élelmiszeriparban ugyanebben az időszakban 5,3%-kal emelkedtek a kiviteli árak. Az *ipar belföldi értékesítési árai* júniusban 0,2%-kal haladták meg az egy hónappal korábbit, és ugyanennyivel maradtak alatta az egy évvel azelőtti szintnek. Az első félévben ugyancsak 0,2%-kal csökkentek az ipar belföldi értékesítési árai. A feldolgozóipar belföldi értékesítési árai júniusban 1,4%-kal haladták meg az egy évvel korábbi szintet.

Az *építőipari termelői árak* a második negyedévben 0,6%-kal emelkedtek az előző negyedévhez, és 1,8%-kal az előző év azonos időszakához viszonyítva. Az épületek építésénél 0,8%-kal, míg az egyéb építmények építésénél – a vasútépítések és közműépítések révén megnőtt kereslet hatására – az átlagnál nagyobb mértékben, 2,4%-kal nőttek a termelői árak az egy évvel korábbihoz képest.

A *mezőgazdasági termelői árak* júniusban 6,5%-kal emelkedtek az egy évvel korábbihoz képest. Az első félévben jelentősen, 12,8%-kal nőttek a mezőgazdasági termelői árak. A

növényi termékek termelői ára júniusban 6,8%-kal haladta meg az előző év azonos hónapjában mért szintet. A gabonafélék termelői ára 9,2%-kal, a korábbi hónapokhoz képest lényegesen kisebb dinamikával nőtt. Az ipari növények ára 6,3%-kal, ezen belül az olajnövényeké 4,1%-kal, a zöldségféléké mindössze 0,3%-kal emelkedett, a gyümölcsöké 8,1%-kal mérséklődött. A burgonya termelői ára – a nagyon alacsony bázishoz képest – kivételes mértékben 121,3%-kal, azaz több mint kétszeresére nőtt.

Az élőállatok és állati termékek termelői árszintje júniusban 6%-kal magasabb volt az egy évvel korábbinál. A vágóállatok felvásárlási ára júniusban 3,2%-kal emelkedett; ezen belül a vágómarháé a gyengülő kereslet következtében jelentősen, 19,6%-kal csökkent, a vágósertésé – a viszonylag magas bázishoz képest – szerény mértékben, 1,6%-kal, míg a vágóbaromfié érzékelhető dinamikával, 9,5%-kal nőtt. Az állati termékek termelői ára júniusban jelentősen, 12,8%-kal emelkedett; ezen belül a tej felvásárlási ára kiugró mértékben, 15,9%-kal, a tojásé – az előző hónapok árcsökkenését követően – 4,7%-kal nőtt.

Az első félévben a mezőgazdaság termelői ráfordításai 6,4%-kal nőttek. A folyó termelő-felhasználás árszintje 7,1%-kal, a mezőgazdasági beruházásoké 1,8%-kal haladta meg az egy évvel korábbi szintet. A takarmányok ára kiemelkedő dinamikával, 22,5%-kal, az állatgyógyászati termékeké 5,2%-kal, a növényvédő szereké 3,8%-kal emelkedett, ugyanakkor a műtrágyáké 2,6%-kal, az energia ára pedig 2,4%-kal, ezen belül az üzemanyagoké 2,2%-kal csökkent. ***A mezőgazdasági termelői árak és a ráfordítások árszintjének változását összehasonlító agráröllő az első félévben jelentősen, 6%-kal zárult,*** azaz a mezőgazdasági termelői árak növekedése ennyivel haladta meg a ráfordítások áremelkedését.

A ***fogyasztói árak*** júliusban – a szezonitásnak megfelelően – 0,3%-kal csökkentek az előző hónaphoz, és 1,8%-kal az egy évvel korábbihoz képest. Az év első hét hónapjában a fogyasztói árak 2,3%-kal haladták meg az előző év azonos időszakában regisztrált szintet. A júniusi szinthez képest mért változásban az élelmiszerárak 1,4%-os mérséklődésének hatása érvényesült, amely főképp azt tükrözi, hogy az idényáras élelmiszerek jelentősen, 11%-kal voltak olcsóbbak, mint egy hónappal korábban. Ugyanakkor az egy évvel korábbihoz viszonyítva az élelmiszerek ára az átlagos infláció másfélszeresével, 2,8%-kal nőtt, ezen belül az idényáras élelmiszerek jelentősen, 11,1%-kal drágultak. Az előző júliusi árszinthez viszonyítva a sertéshús 6,8%-kal, a sajt 5,7%-kal, az étolaj 4,9%-kal került többbe, míg a tojás 11,5%-kal, a cukor 6,8%-kal lett olcsóbb. A szeszes italok és a dohánytermékek ára a jövedéki adók jelentős emelése következtében 8,6%-kal emelkedett.

Az elmúlt egy évben az átlag csaknem kétszeresével, 3,5%-kal emelkedett a szolgáltatások árszintje; ezen belül a helyi közösségi közlekedés 5,3%-kal drágult. Az üzemanyagok ára – a magas bázishoz képest – szerény mértékben, 0,9%-kal nőtt. ***A háztartási energia ára jelentősen, 8,8%-kal csökkent, ennek ellenére még némileg, 0,3%-kal meghaladta a három évvel korábbi szintet.*** A ruházati termékek ára valamelyest, 0,2%-kal, a tartós fogyasztási cikkeké 2,1%-kal mérséklődött az egy évvel azelőttihez viszonyítva.

A ***nyugdíjas*** fogyasztói kosárral számított ***infláció*** júliusban az előző hónaphoz képest 0,4%-kal csökkent, míg az előző júliushoz viszonyítva – az általános inflációnál 0,3 százalékponttal

kisebb mértékben – 1,5%-kal emelkedett. Júliusban – a nyers élelmiszerek és az üzemanyagok figyelmen kívül hagyásával számított – szezonálisan kiigazított *maginfláció* 2,8% volt.

Jövedelem és fogyasztás

A *kiskereskedelmi forgalom* az áprilisi és májusi bővülést követően ismét csökkent. A forgalom volumene júniusban – szezonálisan és naptárhatással kiigazított adatok szerint – 1,9%-kal elmaradt az előző havitól, és nyers adatok szerint 0,9%-kal, naptárhatástól megtisztított adatok alapján 0,4%-kal az egy évvel korábbitól. A kiskereskedelmi eladások az első félévben 0,5%-kal, naptárhatástól megtisztított adatok szerint 0,3%-kal mérséklődtek. Az év első felében az élelmiszerforgalom jelentősen, 3,2%-kal, az élelmiszeren kívüli cikkeké 1,3%-kal visszaesett. A bútorok és műszaki cikkek forgalma számottevően, 6,4%-kal, a könyveké és számítástechnikai termékeké 2,3%-kal, az iparcikkeké 1,3%-kal szűkült. A ruházati termékek eladása stagnált, 0,1%-kal bővült, a gyógyszereké és illatszereké 0,8%-kal, míg az üzemanyagoké – az alacsony bázishoz képest – 0,9%-kal nőtt.

Az MNB előzetes adatai szerint a *lakosság bruttó pénzügyi vagyona* az első félév végén 28 998 milliárd forint volt, 6,7%-kal több, mint egy évvel korábban. A *lakosság* – tartozások levonásával számított – *nettó pénzügyi vagyona* 19 741 milliárd forintot tett ki, amely igen jelentősen, 14,4%-kal meghaladta a múlt év azonos időpontjában regisztrált értéket. A vagyon növekedésében döntő része a devizahitelek számottevő, 13%-os csökkenésének volt, amely a kedvezményes árfolyamon lehetővé tett végtörlesztésből adódott. Ez egyben azt is jelenti, hogy viszonylag szűk kör, ráadásul nem is a rászorulóknak, igen komoly kormányzati támogatással jelentősen növelhették a vagyonukat.

A lakosság birtokában az első félév végén 2 367 milliárd forint készpénz volt, jelentősen, 8,4%-kal több az egy évvel korábbinál. A lakossági forintbetétek állománya 6 508 milliárd forintot tett ki, 2%-kal kevesebbet a múlt év azonos időpontjában rögzített értéknél. A családoknál 1 487 milliárd értékű deviza volt betét vagy készpénz formájában, 4,4%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban. Az első félév végén a lakosság birtokában 11 770 milliárd forint értékű részvény és egyéb tulajdonosi részesedés volt, 10,7%-kal több, mint a múlt év közepén. Ezen belül a legnagyobb hányadot kitevő részvények állománya 4,4%-kal, míg a befektetési jegyeké több mint egyharmadával, 35,4%-kal nőtt. A lakosság állampapír- és kincstárjegy állománya – a betéti kamatok folyamatos csökkenése és a kamatadó akkor már ismert növelése következtében – dinamikusán nő: június végén elérte az 1 600 milliárd forintot, amely 73%-kal meghaladta az egy évvel korábbi volument. Ugyanakkor jellemzője ennek a megtakarítási formának, hogy a lakosság döntő részben éven belüli lejáratú diszkont kincstárjegyet vásárol.

A lakosság tulajdonában lévő biztosítástechnikai tartalék összege az első félév végén 3 102 milliárd forint volt, 3,9%-kal több az egy évvel korábbinál. Az életbiztosításban tartalékkolt

összeg csak igen szerény mértékben, 1,5%-kal, míg a – ma már döntő többségében önkéntes – nyugdíjpénztári vagyoni újra jelentősen, 8,1%-kal gyarapodott. A korábbi kormányzati ösztűz és a magántulajdont, valamint a jogállamiságot durván sértő támadásokat követően a pénztári szektor ismét számottevő hozamot ért el.

A **háztartások összes tartozása** az első félév végén 9 256 milliárd forintot tett ki, 6,8%-kal kevesebbet az egy évvel azelőttinél. Június végén a devizahitelek a teljes lakossági adósság felét jelentették. Az árfolyamgát konstrukciót az érintett adósok 38%-a, 138 ezer család választotta a hatodik hónap végéig. Ezzel együtt változatlanul gyorsan nő a törlesztési nem tudó adósok aránya. Az első félév végén **a devizaalapú jelzáloghitelek adóssainak több mint egyötöde**, 21,8%-a **három hónapnál hosszabb ideje volt hátralékban a törlesztéssel**, míg a múlt év végén még csak 18,9% volt ez az arány. **A hitelintézetek július végéig 117 300 lakás kényszerértékesítését minősítették elkerülhetetlennek**, amely rendkívül komoly társadalmi feszültség forrása. A kormány eddigi intézkedései láthatóan nem segítettek érdemben a ténylegesen rászorulókon; az összes döntés a viszonylag jobb helyzetben lévőköt segítette, akik többnyire ki is használták a lehetőséget, és jelentős kedvezménnyel törlesztették az adósságukat. A kormány újabb lépéseket tervez. A tapasztalatok alapján valószínűsíthető, hogy ismét kommunikációvezérelt, a választási kampány céljait szolgáló megoldást találnak, amennyiben egyáltalán megoldásról lehet majd beszélni. Az előkészületek nem érdemi segítséget vetítenek előre, nem folyik például tényleges egyeztetés a szakmai szervezetekkel. Kifejezetten aggasztó, hogy az MNB honlapján nemrég három írás jelent meg a jegybank két prominens vezetőjének tollából, amelyeknek hangvétele és argumentációja gyökeresen eltér a szakmai publikációk kialakult stílusától, és a jegybankban eddig megszokott érvelés logikájától; gyakorlatilag a kormányzati kommunikáció követelményeihez igazított elemzésről van szó. A helyzet valóban kritikus, hiszen az elmúlt 3 évben 15%-kal gyengült a forint árfolyama, csaknem kétszeresére emelkedett az ország-kockázati felár, nőtt a munkanélküliség /köz munkáért kapott bérből nem lehet a törlesztő részleteket fizetni/, és érzékelhetően csökkent a reáljövedelem. Ezek az alapvető problémák, amelyekkel a kormány nem hajlandó – és valószínűleg nem is képes – szembenézni; e téren történő előrelépés hiányában nem lehet érdemi segítséget nyújtani az adóssággal küzdő családoknak.

A **lakosság betétállománya** júliusban viszonylag jelentős mértékben, 182 milliárd forinttal csökkent, és a hónap végén 7 144 milliárd forintot tett ki. A forintbetétek volumene 179 milliárddal mérséklődött, a devizabetéteké gyakorlatilag nem változott: árfolyamváltozás következtében 11 milliárd forinttal gyarapodott, míg a tranzakciók következtében 14 milliárd forinttal csökkent. A lakossági devizabetétek összege a hó végén 925 milliárd forint volt.

A **lakosság hitelállománya** júliusban 32 milliárd forinttal emelkedett, és a hónap végén 7 095 milliárd forintot tett ki. A forinthitelek volumene csekély mértékben, 4 milliárd forinttal nőtt, a devizahiteleké törlesztés eredményeként 39 milliárd forinttal csökkent, ugyanakkor árfolyamváltozás következtében 66 milliárddal emelkedett. A lakossági devizahitelek állománya július utolsó napján 3 905 milliárd forint volt, a teljes lakossági hitelállomány 55%-a.

Államháztartás, külgazdasági egyensúly

A külkereskedelmi forgalom az első negyedévi stagnálást követően a második negyedévben szerény mértékben bővült, de a tendencia nem egyértelmű, mert júniusban a forgalom ismét csökkent. A kivitel volumene júniusban 2,9%-kal elmaradt az egy évvel korábitól, míg az első félévben 1,9%-kal bővült. A behozatal júniusban 1,1%-kal, az első félévben 3,2%-kal emelkedett. A *külkereskedelmi mérleg aktívuma* az első félévben 1 046 milliárd forintot, illetve 3,5 milliárd eurót tett ki, 19 milliárd forinttal, illetve 123 millió euróval kevesebbet, mint a múlt év azonos időszakában. Az első félévben az export forintban mért árszínvonal 0,9%-kal, az importé 1,9%-kal csökkent, így a cserearány 1%-kal javult. A forint árfolyama az euróhoz képest 0,2%-kal csökkent, míg az amerikai dollárhoz viszonyítva 1%-kal erősödött.

A külkereskedelmi forgalomban legnagyobb súlyú árucsoport, a gépek és szállítóeszközök exportja 2,5%-kal, importja 2,6%-kal emelkedett az első félévben. Az ezen belül legnagyobb súlyt képviselő villamos gépek és készülékek euróban mért kivitele 3,2%-kal bővült, behozatala 0,8%-kal mérséklődött; a legnagyobb dinamikával bővülő termékkör, a közúti járművek exportja 13,2%-kal, importja 7%-kal nőtt. A harmadik legnagyobb árucsoport, a híradástechnikai készülékek kivitele ugyanakkor jelentősen, 9,9%-kal visszaesett, behozatala 1,3%-kal bővült. A második legnagyobb árucsoport, a feldolgozott termékek exportjának volumene az első félévben dinamikusan, 6,1%-kal, importjának volumene pedig 5,5%-kal emelkedett. Az e körben meghatározó gyógyszerek euróban mért kivitele 7,3%-kal bővült a behozatal 2,5%-os mérséklődése mellett. A harmadik árucsoport, az élelmiszeripari export volumene az első hat hónapban 8,2%-kal, az importé 3,8%-kal maradt el az egy évvel korábitól.

Az Európai Unióba irányuló export volumene az első félévben 1,7%-kal emelkedett; ezen belül a 15 régi tagállamba irányuló 3,3%-kal nőtt, míg az újakba irányuló 2,3%-kal visszaesett. Az Európai Unióból származó import 1,1%-kal emelkedett; a régi tagállamokból származó stagnált, míg az újakból származó 4,2%-kal bővült. Az Unión kívüli országokba irányuló kivitel 2,4%-kal, az onnan származó behozatal jelentősen, 8,1%-kal haladta meg az egy évvel korábit. Az Európai Unió tagországaival lebonyolított forgalomban 4 942 millió eurós, az egy évvel korábinál 6,6%-kal nagyobb aktívum, míg a többi országgal lebonyolított forgalomban 1 436 millió eurós, az egy évvel korábinál lényegesen, 42,4%-kal nagyobb passzívum keletkezett.

Az államháztartás – önkormányzatok nélküli – *pénzforgalmi szemléletű konszolidált hiánya* július végén 851 milliárd forint volt, azaz az éves hiánycélt csaknem elérve, annak 96,7%-a. Ezen belül a központi költségvetés deficitje 1 093 milliárd forintot tett ki, az egész éves előirányzat 125,3%-át. Az év első hét hónapjában a központi alrendszernek 8 506 milliárd forint bevétele volt, az éves előirányzat 55,5%-a, valamint 9 358 milliárd forint kiadása, az éves előirányzat 57,8%-a.

A **gazdálkodó szervezetek** július végéig összesen 510 milliárd forint **adót fizettek**, 4,8%-kal kevesebbet, mint a múlt év azonos időszakában; ezen belül a legnagyobb bevételt jelentő társasági adóból 10,6%-kal csökkent a befizetett összeg. Az egyszerűsített vállalkozói adóból jelentősen, csaknem egynegyedével, 23,7%-kal kevesebb befizetés teljesült, amely részben annak tudható be, hogy az érintettek mintegy egytizede áttért az új adónemre, a kisvállalkozói adóra, jelentős részben viszont a főképp kis- és közepes vállalkozásokat ellehetetlenítő kormányzati gazdaságpolitika következménye. Több adónemből is jelentős elmaradás tapasztalható: bányajáradékból az éves előirányzat 39,7%-a, míg játékadóból – a hibás jogszabály következtében már egyébként is jelentősen csökkentett ideai előirányzat – 37,2%-a folyt be július végéig a költségvetésbe. Két, ez évben bevezetett adónem feltehetően nem váltja be a hozzá fűzött reményeket: a kisadózók tételes adójából az egész éves előirányzat 19,1%-át, a kisvállalati adóból pedig mindössze 4,3%-át fizették be az adónemet választó gazdálkodó szervezetek. Az ez évben új sarcként bevezetett közmúadóból várt 60 milliárd forint 44,2%-a július végén már a kincstári számlán volt.

Fogyasztási adókból júliusban 2 148 milliárd forint költségvetési bevétel keletkezett, gyakorlatilag ugyanannyi, 1%-kal kevesebb a múlt évinél; igaz, ez az összeg jelentős elmaradást takar, mivel az ez évi bevételi előirányzat ezen a költségvetési soron 15,8%-kal meghaladja a tavalyit. Ez nyilvánvalóan e bevételi jogcímeken jelentős felültervezésre utal; a bevétel várható elmaradása miatt vetettek ki ez évben többször is extra adótételeket a két Varga-csomag keretében. Az általános forgalmi-adó bevétel 7,7%-kal, a jövedéki-adó bevétel 3,4%-kal elmaradt az egy évvel korábbtól. A tranzakciós illetékből július végéig 82 milliárd forint, az éves előirányzatnak csupán alig több mint egynegyede, 27,2%-a került a kincstári egységes számlára, ezért emelte meg drasztikusan a kormány az adó mértékét.

A **lakosság** az év első hét hónapjában 963 milliárd forint **adót fizetett**, 4,7%-kal többet, mint egy évvel korábban. Ezen belül a személyi jövedelemadó tételsoron 2,1%-kal, azaz a bruttó bértömeg növekedésénél kisebb dinamikával emelkedett a befizetett adótömeg; ennek oka az ún. félszuperbruttó alapján történő adószámítás megszüntetése, amely a magas keresetűeket hozta kedvezőbb helyzetbe. Harmadik éve úgy alakul a keresetek adóztatása, hogy az átlagos kereset kétszeresénél több jövedelemmel rendelkezők adóterhelése érzékelhetően csökken, míg az e mértéknél kevesebbet keresők fokozatosan emelkedik.

A **költségvetési szervek kiadásai** az első hét hónapban 2 095 milliárd forintot tettek ki, lényegesen, 29,6%-kal többet, mint a bázisidőszakban. A jelentős növekedés a kormányzat erőteljes centralizációs intézkedéseinek a következménye, hiszen a központi költségvetés finanszírozza a korábban önkormányzati hatáskörben lévő közszolgáltatások számottevő hányadát, de ezen felül a bürokrácia növekedése, és a hibás tervezés is tetten érhető az adatokon, hiszen az éves előirányzat 70,5%-át, tehát az időarányosnál lényegesen magasabb összeget költötték el a költségvetési intézmények július végéig. Ennek **a féktelen centralizációnak részbeni következménye, hogy az önkormányzatok támogatása csaknem megfelelődt**; az e célra fordított kiadások az egy évvel korábbinak alig 56,8%-át tették ki; ez a támogatás csökkenés lényegesen meghaladja az önkormányzatoktól elvont hatáskörök és feladatok finanszírozásához szükséges pénzeszközök volumenét.

A legtöbb forrást a szociális és családtámogatásokon takarította meg a kormány; az e célú kifizetéseket szolgáló alapból nominálértékben 6,8%-kal, reálértékben jelentősen, 9,9%-kal kisebb összeget folyósított az államkinestár, mint az elmúlt év azonos időszakában. A foglalkoztatási alap kiadásai 4,7%-kal nőttek az első hét hónapban, ugyanakkor a munkanélküliek ellátására – a növekvő munkanélküliség ellenére – még nominálértékben is 29,2%-kal kevesebbet fordítottak az egy évvel korábinál. Az egészségbiztosítási alap kiadásai nominálértékben 3%-kal, reálértékben 0,7%-kal emelkedtek az egy évvel korábbihoz viszonyítva, ezen belül a gyógyszer-támogatások – az előző két évben végrehajtott drasztikus csökkenést követően – 8,6%-kal visszaestek. A nyugdíjkiadások ugyanebben az időszakban érzékelhetően, 9,2%-kal emelkedtek.

A költségvetési szervek tartozásállománya július végén 94 milliárd forint volt, 3,1%-kal több, mint egy hónappal, és 64,2%-kal több, mint egy évvel korábban. Azaz **a költségvetési szféra eladósodottsága egy év alatt rendkívüli mértékben, több mint másfélszeresére nőtt.** Az állammal szemben fennálló tartozás összege 11,1 milliárd forint volt, ennek döntő részét, 86,7%-át – éppen a törvényesség öreként működő – kormányhivatalok halmozták fel. A tartozások legnagyobb hányada, 81,8 milliárd forint, szállítói tartozás, amelyből 7,5 milliárd forint a közüzemi szolgáltatókkal szemben keletkezett. A legtöbb tartozást, 78,2 milliárd forintot, a közszféra adósságának 83,6%-át a – súlyosan alulfinanszírozott – egészségügyi és felsőoktatási, illetve kisebb részben közoktatási intézmények halmozták fel. Az egészségügyi intézmények tartozása 53 milliárd forintot, a felsőoktatási intézményeké 21,8 milliárd forintot /ebből a betegellátást is végző négy egyetemé 13,6 milliárd forintot/ tett ki július utolsó munkanapján. A kórházak egy részének és néhány felsőoktatási intézménynek a tárgyév végén már szinte kezelhetetlen méretű volt az adóssága, amely komolyan veszélyezteti az érintett intézmények alapfeladatainak ellátását. A költségvetési intézményhálózat helyzetét általánosan is jellemzi, hogy július végén minden második költségvetési szervnek volt valamennyi tartozása. Ezek közül 90 intézmény, a költségvetési szervezetek 14%-a minősített – 60 napon túli, 50 millió forintot vagy a szerv költségvetésének 3,5%-át elérő – tartozást görgetett maga előtt.

Az államháztartás pontos helyzetét egyre nehezebb megítélni a transzparencia hiánya miatt, s ehhez társul, hogy az utóbbi fél évben már a Magyar Nemzeti Bank adatszolgáltatása sem segíti az eligazodást. Az első hét hónap rendelkezésre álló adatai azt tükrözik, hogy a tényleges folyamatok egyre jobban eltérnek a költségvetési törvény előírásaitól, részben a hibás tervezés, részben az önkényes kormányzati intézkedések, nemritkán a rögtönzések következményei miatt. Az előző két évben kialakult gyakorlatnak megfelelően idén is szinte minden hónapban módosítják a költségvetési törvényt, amely bizonyos államháztartási folyamatokat a kormány számára is kiszámíthatatlanná tesz, miközben egyre több intézmény táncol az ellehetetlenülés határán.

A kormány láthatóan kényesen ügyel a 3% alatti államháztartási hiány formális betartására, de úgy tűnik, ma már ez az egyetlen betartandó célja. Ugyan a költségvetési törvényben szereplő 2,7%-os hiánycél tarthatósága erősen kétséges, ahhoz a kormány nyilvánvalóan ragaszkodni fog, hogy a deficit a 3%-ot érdemben ne haladja meg. Ez indokolta a júliusban elfogadott drasztikus, 200 milliárd forintos megszorítást, amely csak a kormányzati kommunikációban

nem érinti a lakosságot, a valóságban az új adók és elvonások döntő részben a családokat sújtják. A 200 milliárd forintos kiigazítás a ma ismert kiadások jelentős részét fedezi, de nehéz megítélni az újabban kilátásba helyezett kiadásnövelő intézkedések forrását, illetve gazdasági következményeit. Így nem egyszerű kiszámítani a pedagógus béremelés ez évi tényleges hatását. Az látható, hogy a kormányzati ígéretnél lényegesen kisebb lesz a bértömeg növekménye, mert részben elvonják, azaz alapbéresítik a túlóradíjakat és a pótlékokat, részben folyamatosan csökken a pedagógus létszám. Nem becsülhető meg az újabb rezsicsökkentés gazdasági, illetve államháztartási következménye, és nem látható a legújabban kilátásba helyezett, devizahitelesek mentő akció érdemi hatása sem. Változatlanul jó néhány bizonytalan bevételi tétele van még most is a költségvetésnek a pénztárgépek adófizetést serkentő hatásától a tranzakciós illeték megemelt előirányzatának realitásáig. A kiadásokat növelheti a kaotikus helyzetben lévő költségvetési intézmények összeomlásának megakadályozásához szükséges költségvetési többlettámogatás. Ugyanakkor a hiánycél elérését segítheti a tényleges kiadások évek közötti és államháztartáson kívüli források segítségével történő átcsoportosítása, amely téren a kormány már eddig is tiszteletre méltó kreativitást mutatott fel /magánnyugdíjpénztári vagyon államosítása, a stadionépítések úgymond magánpénzből történő finanszírozása/.

Az államháztartás finanszírozásával kapcsolatos legfontosabb kormányzati toposz az államadósság csökkentése, illetve az IMF, mint legfőbb gonosz elüldözése. ***A Nemzetközi Valutaalaptól felvett kölcsön visszafizetése, mint kormányzati állítás nem helytálló. Pusztán adósságcsereről van szó.*** Azt sugallni, hogy valamit visszafizettünk az államadósságból, kizárólag a közvélemény félrevezetését szolgálja. A kormány idején finanszírozási terve bruttó 5 900 milliárd forint forrás bevonásával számol, mely összeget részben a nemzetközi pénzpiacon lehet felvenni, részben a hazai állampapír kibocsátással előteremteni. Ez az összeg éppen az IMF és az Európai Bizottság által 2008-ban nyújtott hitel volumenének felel meg, azaz elmondható, hogy az idén is szüksége van a kormánynak ilyen mértékű forrásra, amelyet a piacról, drágán szerez meg. Az ország kockázati felára ma gyakorlatilag kétszerese a három évvel ezelőttinek: az akkori 170 bázisponttal szemben most 320 bázispont. A GDP arányos bruttó államadósság jelenleg megegyezik a 3 évvel korábbival, miközben a nyugdíjpénztári vagyon felélése következtében az állam hosszabb távú kötelezettsége jelentősen, a GDP 9%-ával nőtt. Azaz ennyivel emelkedett a tényleges államadósság. Tehát minden bizonnyal kimutatható lesz a 3%-ot el nem érő államháztartási hiány, de ***hosszabb távon a költségvetési gazdálkodás jelentős változtatása nélkül ez a hiánycél nem tartható, és az államadósság törvényszerűen emelkedő pályára kerül, mint ahogy a valóságban most sem csökken.***

Beruházás

Ellentmondásos adatok láttak napvilágot a beruházási tevékenységről. Látszólag kedvező adatokat közölt a KSH: a beruházások volumene a második negyedévben – a rendkívül alacsony bázishoz viszonyítva – 4,6%-kal meghaladta az egy évvel korábbi szintet. A

statisztika módszere az összehasonlítás, így a változás dinamikája jelentősen függ a viszonyítási alaptól. Ezért szerepel gyakran az a megjegyzés, hogy az alacsony, vagy éppen a magas bázishoz képest kell egy mutatószámot értékelni. Most azonban nem csupán erről van szó, a probléma sokkal összetettebb. A beruházások volumene az elmúlt 5 évben olyan mélyre süllyedt, hogy itt a közzétett negyedéves bővülés a tíz évvel ezelőtti színvonal újbóli elérését jelenti. A többi index is jelzi a probléma összetettségét: a beruházások volumene a második negyedévben – szezonálisan kiigazított adatok szerint – 0,1%-kal elmaradt az előző negyedévitől, az első félévben pedig 1,2%-kal csökkent az előző év azonos időszakához képest.

A beruházások szerkezetének vizsgálata egyértelműen mutatja a kettősséget: a versenyszférában változatlanul a visszaesés a jellemző, és csupán az állami szféra – uniós forrásból finanszírozott – egyedi fejlesztései mozdították meg az indexeket. A versenyszférában két tendencia érvényesült. Az ágazatok többségében az előző kormányzati ciklusban kezdett fejlesztések kifutásával gyakorlatilag leálltak a beruházások, mert a jelenlegi kiszámíthatatlan gazdaságpolitikai környezetben a vállalkozások kockázatosnak tartanak új befektetéseket indítani. Ezt jól tükrözi, hogy a feldolgozóipari beruházások volumene az első félévben 6,3%-kal elmaradt az egy évvel korábbitól. A kereskedelemben 7%-kal, a lakásépítések 80 éves mélypontjának következtében az ingatlanügyletekben 12,9%-kal csökkent a beruházások volumene. Az idegenforgalom területén volt csupán némi élénkülés, mivel – többek között a hazai fizetőeszköz tartós gyengülése következtében előállt szerény konjunktúrát látva – az ágazat vállalkozásai néhány szálloda felújításával az alacsony bázishoz képest 12,8%-kal bővítették a beruházások volumenét. A kormány által kitüntetetten sújtott ágazatok tovább csökkentették a beruházásaikat: így az energetikai ágazatban – már a jövőbeni szolgáltatási színvonalat veszélyeztető mértékben – 26,6%-kal, a húzóágazatnak számító infokommunikációban 20,4%-kal zuhant a beruházások volumene az előző év azonos időszakához képest.

A kormány a hivatalba lépését követően szinte azonnal leállította az uniós projekteket, többször átszervezte a fejlesztéssel foglalkozó intézményeket, és gyakorlatilag csaknem két évig szüneteltek a kifizetések. Ez évben – a szokásos kapkodás keretében – próbálja behozni az elvesztegetett időt, s mivel az év végével lezárul a 7 éves uniós fejlesztési ciklus, a támogatásokat még az idén fel kell használni /a pénzügyi elszámolás végső határideje 2015. december/. ***Az uniós források teljes körű felhasználására már csekély esély maradt, de a projektek megvalósítása valóban felgyorsult.*** Ezt tükrözik az uniós forrásból finanszírozott beruházások adatai: a szennyvízkezelés és hulladékgazdálkodás területén – a csatornaépítések következtében – 63,8%-kal, a közigazgatás és védelem területén – az árvízvédelmi fejlesztések által – 42,2%-kal, az építőiparban – az uniós projektek következtében – 14,1%-kal, a szállításban – az út- és autópálya építéseknek köszönhetően – 6,2%-kal nőtt a az első félévben a beruházások volumene.

A közösségi szolgáltatások területén továbbra is mélyrepülés jellemezte a fejlesztéseket; ez részben tükrözi a kormány társadalompolitikai prioritásait, részben pedig azt mutatja, hogy a közösségi beruházások szinte kizárólagosan uniós forrásból valósulnak meg, azokra a hazai költségvetés nem szán eszközöket. Az oktatásban 9,1%-kal, a kultúra területén 9,2%-kal, míg

az egészségügyben és a szociális ellátásban 12,2%-kal esett vissza a beruházások volumene a múlt év azonos időszakához viszonyítva.

Ipar, építőipar

Az ipar az első félévben nem tudott talpra állni a múlt év második felében kezdődött recesszióból. Hónapról hónapra hullámzó teljesítmény tapasztalható, de a kibocsátás nem érte el az egy évvel korábbit. Az *ipari termelés* volumene júniusban – szezonálisan és munkanaphatással kiigazított adatok szerint – 1,2%-kal meghaladta a májusit, és nyers adatok szerint 0,6%-kal csökkent, munkanaphatással korrigált adatok alapján 1,7%-kal emelkedett az egy évvel azelőttihez képest. Az ipari kibocsátás az első félévben 1,6%-kal mérséklődött az előző év azonos időszakához viszonyítva. A feldolgozóipari termelés volumene júniusban 0,3%-kal, az első félévben 1,2%-kal csökkent. Változatlanul dinamikus, az első félévben 12,3%-kal bővült a járműipar, és jelentősen, 6,5%-kal a vegyipar termelése, míg szerény mértékben, 1,9%-kal bővült a villamos berendezések gyártása. Ugyanakkor a járműgyártást követő két legnagyobb alág kibocsátása számottevően visszaesett: a számítógép és elektronikai-termék gyártása 14,5%-kal, az élelmiszeriparé pedig 3,1%-kal.

Az *ipari export* az első félévben szerény mértékben, 0,5%-kal bővült, ezen belül júniusban 1,4%-kal mérséklődött. A közúti járművek exportja 12,7%-kal, a villamos berendezéseké 3,1%-kal nőtt, míg a gyógyszergyártásé 5,9%-kal, a számítógép és elektronikai-termék gyártásé 14,4%-kal visszaesett. Az ipar belföldi értékesítése az első félévben 4,1%-kal, ezen belül júniusban 4,5%-kal mérséklődött. A feldolgozóipar belföldi eladásai júniusban jelentősen, 8,3%-kal maradtak el az egy évvel korábbitól.

A legalább öt főt foglalkoztató vállalkozásoknál az *egy főre jutó termelés* az első félévben 1,8%-kal csökkent a foglalkoztatottak létszámának igen szerény, 0,1%-os növekedése mellett. A jelentős súllyal rendelkező feldolgozóipari ágazatok *új rendeléseinek* állománya júniusban 5,5%-kal csökkent az egy évvel azelőttihez képest; ezen belül az exportrendelések volumene 7%-kal mérséklődött, míg az új belföldi rendeléseké – az alacsony bázishoz képest – 5%-kal nőtt. Az ipar összes rendelésállománya az első félév végén 10,5%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. Az ipari termelés volumene a dél-alföldi régióban – a Mercedes gyár dinamikus bővülő kibocsátásának köszönhetően – 25,1%-kal, ezen belül Bács-Kiskun megyében több mint másfélszeresére, 53,8%-kal nőtt. Észak-Magyarországon 3,4%-kal emelkedett az ipari kibocsátás az első félévben, míg a többi régióban csökkent. A legnagyobb, 6,5%-os visszaesést a közép-magyarországi régióban rögzítette a statisztika, ezen belül Budapesten 7,9%-kal mérséklődött a termelés volumene. Az első félévben a nagyvállalatok ipari kibocsátása 1,4%-kal csökkent, mivel az e vállalatcsoportban nagy súlyú kivitel csekély mértékben, 0,3%-kal bővült, a hazai értékesítés pedig jelentősen, 6,9%-kal szűkült. A közepes méretű vállalkozások valamelyest, 1,1%-kal növelték, a kisvállalkozások 9,3%-kal visszafogták a termelésüket.

Az **építőipar** az első félévben az előző évek mélyrepülését követően az uniós projekteknek köszönhetően a – rendkívül alacsony bázishoz képest – dinamikusan bővítette a kibocsátását. A termelés volumene júniusban 12,4%-kal meghaladta az előző júniust, és – szezonálisan és munkanaphatással kiigazított adatok szerint – megegyezett az előző havival, az első félévben pedig 7,2%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest; az ágazat helyzetét ugyanakkor jellemzi, hogy a termelés volumene összehasonlító adatok szerint e jelentős idei növekedés ellenére is 7,9%-kal elmaradt a három évvel korábbtól.

Az épületek építése júniusban – a rendkívül alacsony bázishoz képest – 18,2%-kal bővült, főként ipari építmények kivitelezésének köszönhetően. Az egyéb építmények építése 6,5%-kal nőtt, amely kiemelten az út- és vasútépítési projektek megvalósításából adódott. Az építőipari vállalkozások új szerződéseinek volumene júniusban 19,5%-kal meghaladta az egy évvel korábbit; az épületek építésére irányulóké 13,9%-kal, az egyéb építményeket célzóké – a további uniós finanszírozású vasútfejlesztési projekteknek köszönhetően – 23,9%-kal. Az építőipar teljes szerződésállománya az első félév végén 11,7%-kal nagyobb volt, mint a múlt év közepén; ezen belül ugyanakkor az épületek építésére irányuló állomány gyakorlatilag nem változott, 0,9%-kal emelkedett, míg az egyéb építményeket célzóké – a vasútfejlesztések következtében – 16,7%-kal meghaladta az egy évvel korábbi szintet.

Mezőgazdaság

A **mezőgazdasági termékek felvásárlása** az első félévben 6,6%-kal elmaradt az egy évvel korábbtól. A növénytermesztési és kertészeti termékek felvásárlása jelentősen, 17%-kal visszaesett; ezen belül kiemelkedő mértékkel, 27,3%-kal csökkent a gabonaféléké, és 15,4%-kal a zöldségféléké. A gyümölcsök felvásárlása ugyanakkor számottevően, 27,8%-kal bővült. Az élőállatok és állati termékek felvásárlása 2,7%-kal szűkült; ezen belül a vágóállatoké 1,8%-kal, míg az állati termékeké 4,8%-kal.

Turizmus

Az első félévben élénkült a külföldi, és némileg a belföldi turizmus forgalma, és szerkezete is kedvezőbbé vált. A forint gyengülése növelte a beutazó, és különösen a bevásárló turizmust. A második negyedévben **külföldiek** 11 millió alkalommal **látogattak** Magyarországra, valamivel, 0,8%-kal többször, mint a múlt év azonos időszakában. Az egy napra látogatók 0,5%-kal kevesebben, míg a több napra érkezők 4,4%-kal többen voltak. A külföldiek jelentős többsége, 71,8%-a, 7,9 millió személy így is egyetlen napra érkezett, 40%-a átutazóként, egyharmada vásárlási céllal. A több napra érkezők több mint négyötöde, 87%-a turisztikai célból választotta hazánkat. A kedvező változások közé tartozik, hogy a több napra érkezők 27 millió napot töltöttek nálunk, 8,7%-kal többet, mint egy évvel korábban. A több napra

érkezők átlagos tartózkodás ideje 7 nap volt, 0,6 nappal hosszabb, mint a múlt év azonos időszakában. A külföldi látogatók a második negyedévben 346 milliárd forintot költöttek, folyó áron 17%-kal többet, mint egy évvel azelőtt.

Magyarországi *lakosok* a második negyedévben 4 millió alkalommal *utaztak külföldre*, 1,7%-kal kevesebbszer, mint a bázisidőszakban. A szerkezet úgy változott, hogy egyetlen napra 4,3%-kal kevesebben, míg több napra 5%-kal többen utaztak. Az egynapos utak 39%-a, a többnaposoknak pedig 89%-a volt turisztikai célú. A több napra utazók összesen 8,5 millió napot töltöttek külföldön, jelentősen, 14%-kal többet, mint a múlt évben ugyanekkor; az átlagos tartózkodási idő 7,1 nap volt. Az utazók a második negyedévben 126 milliárd forintot költöttek külföldön, folyó áron 2,9%-kal többet, mint a bázisidőszakban. Az utasforgalomból származó bevételi többlet a második negyedévben 220 milliárd forint, illetve 743 millió euró volt. A forint árfolyamának 0,5%-os gyengülését is figyelembe véve az euróban számított aktívum 26%-kal meghaladta az egy évvel korábbi.

A kereskedelmi szálláshelyeken az első félévben 3 717 ezer, a múlt évinél 5,9%-kal több *vendég* 9 073 ezer éjszakát töltött, 4,9%-kal többet, mint egy évvel korábban. A külföldi-vendég forgalom érzékelhetően, 7,8%-kal, míg a belföldi szerény mértékben, 1,6%-kal bővült. A szállodák szobafoglaltsága az első félévben 44,9%, júniusban 52% volt, utóbbi 2,2 százalékponttal magasabb az egy évvel korábbinál. Az ágazat vállalkozásainak árbevétele az első félévben 129 milliárd forint volt, folyó áron 10%-kal több, mint a múlt év első felében; júniusban a foglalkoztatottak száma 32 ezer fő volt, 3%-kal több a tavaly júniusinál.

Népmozgalom

Az első félévben 41 700 *gyermek született*, 4,5%-kal kevesebb, mint a múlt év első felében. A születési arányszám 8,5‰ volt, számottevően, 0,4 ezrelékponttal kisebb, mint egy évvel korábban. Az első félévben 14 500 *házasságot kötöttek*, 1%-kal kevesebbet a múlt évi alacsony értéknél. A házasságkötési arányszám 2,9‰ volt, némileg, 0,1 ezrelékponttal kisebb, mint a bázisidőszakban.

Az első félévben 64 300 *halálesetet* anyakönyveztek, 4,3%-kal kevesebbet az egy évvel azelőttinél. A halálozási arányszám a megfigyelési időszakban 13,1‰ volt, 0,5 ezrelékponttal kisebb, mint a múlt év azonos időszakában. A csecsemőhalálozási arányszám 5,1‰ volt, 0,3 ezrelékponttal alacsonyabb az előző évinél. A *természetes fogyás* az első félévben 4,6‰ volt, szemben az egy évvel korábbi 4,8‰-kel.

Bűnügyi helyzet

Az év első felében valamelyest csökkent a **közlekedési balesetek** száma, és kevesebben haltak meg az utakon, mint egy évvel korábban; ugyanakkor többen szenvedtek súlyos sérülést, és számottevően több balesetet okoztak az ittas kerékpárosok és motorkerékpárosok. Az első félévben 6 700 személyi sérüléssel járó baleset történt, 2%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban, de 0,5%-kal többen szenvedtek sérülést, mint az előző évben. A második negyedévben némileg romlott a baleseti helyzet: 1%-kal nőtt a balesetek száma, ugyanannyi halálos kimenetelű és 5%-kal több súlyos sérüléssel járó baleset történt, mint egy évvel azelőtt. Az első félévben a járművezetők 2,2%-kal kevesebb, ezen belül a tehergépjármű vezetők ugyanakkor 4,7%-kal, míg a gyalogosok 6,1%-kal több balesetet okoztak. Az autópályákon a második negyedévben jelentősen, 18%-kal több baleset történt, mint egy évvel korábban. Az ittasan okozott balesetek száma érzékelhetően, 14%-kal csökkent, de a motorkerékpárosok 14%-kal, a kerékpárosok 2%-kal több balesetet okoztak ittas állapotban, mint a múlt év azonos időszakában. Változatlanul minden tízedik balesetben szerepet játszott az alkohol.

A baleseti helyzet értékelésénél figyelembe kell venni, hogy a recesszió következményeként a szállítási teljesítmények csökkentek. A második negyedévben a szállított áruk tömege 3%-kal, az árutonna-kilométerben kifejezett teljesítmény 1%-kal, ezen belül a közúti szállításé 2%-kal elmaradt az egy évvel korábbtól. A nemzetközi áruszállítás teljesítménye 1%-kal nőtt, a belföldi szállításé 6%-kal visszaesett. A közúti szállítás teljesítményében még nagyobb volt a különbség: a nemzetközi szállításé 5%-kal nőtt, a belföldi ugyanakkor 7%-kal csökkent. A vasúti közlekedésben a nemzetközi forgalomban a tranzitszállítások teljesítménye 14%-kal emelkedett, az export szállításé 2%-kal mérséklődött, az import szállításé stagnált. A helyközi személyszállítás teljesítménye 3%-kal nőtt, a helyi forgalomban 1%-kal csökkent.

Az első félév végén a közúti gépjármű állomány 3,7 millió járműből állt, ebből 3 millió volt személygépkocsi. Az év eleje óta a személygépkocsik száma 1%-kal, a motorkerékpároké 8%-kal, az autóbuszoké 3%-kal, a tehergépjárművéké 2%-kal emelkedett. A második negyedévben 31 200 személygépjárművet helyeztek első ízben forgalomba, 15%-kal többet, mint a múlt év azonos időszakában, de csupán 65%-át az 5 évvel korábbinak. Az első alkalommal regisztrált autók csaknem fele, 49%-a használtan érkezett az országba.

A Belügyminisztérium nyilvánosságra hozott adatai szerint az első félévben 174 900 **bűncselekményt** regisztráltak a bűnüldöző szervek, jelentősen, 16%-kal kevesebbet, ezen belül azonban a fővárosban az országos tendenciával ellentétesen lényegesen, 12,8%-kal többet, mint a múlt év első felében. A súlyosabb megítélésű **büntettek** száma 10%-kal, Budapesten 11,2%-kal csökkent, a **vétségeké** országosan 19,1%-kal mérséklődött, míg a fővárosban 33,4%-kal emelkedett. A személy elleni erőszakos bűncselekmények száma 1,7%-kal, a közterületen elkövetetteké 0,5%-kal csökkent, míg e két csoportban Budapesten 6,3%-

os, illetve 13,1%-os növekedést regisztráltak. A sértettek száma 14,3%-kal csökkent, az ismertté vált elkövetőké 4,4%-kal nőtt.

A Belügyminisztérium utóbbi években kialakított adatszolgáltatása alapján a bűnügyi helyzet, a közbiztonság alakulásáról nem lehet érdemi információhoz jutni. A statisztikáról és az információszabadságról szóló törvények nyilvánvaló megsértésével a Belügyminisztérium, a Legfőbb Ügyészség és a KSH elzárják a nyilvánosság elől az alapvető statisztikai adatokat. A néhány publikus adat azt mindenképpen tükrözi, hogy **a nyilvános bűnügyi statisztikai adatok nem torzításmentesek**, a szakma alapvető szabályainak betartásával a mutatószámokban a közöltek szerinti ugrások ugyanis nem lehetségesek. Így a tényleges bűnügyi folyamatok elemzésére nincs lehetőség, a nyilvánosságra hozott statisztikai adatok sajnálatos módon a valóság elfedését, az állapot tendenciózus bemutatását szolgálják.

Budapest, 2013. szeptember 7.

Dr. Katona Tamás

Az adatok forrása: KSH, MNB, NGM, BM, NFSZ, ÁKK, PSZÁF, MÁK, Eurostat.

Megjegyzés: A statisztikai adtagyűjtési rendszerben az évközi adatok kisebb része a tárgyhót követő hónapban rendelkezésre áll, ilyen a fogyasztói ár, az államháztartási adatok; a statisztikai információk többsége a tárgyhót követő második hónapban kerül nyilvánosságra. Bizonyos adatok negyedéves gyakorisággal készülnek és általában a tárgyidőszakot követő második hónapban állnak rendelkezésre, ilyen a bruttó hazai termék és a beruházások, de a folyó fizetési mérleg adatait csak a 90. napon lehet megismerni. Ezért az elemzés a készítést megelőző két hónap, illetve az előző negyedév rendelkezésre álló adatait vizsgálja.